

De onafhankelijke klachtencommissie als bedoeld in artikel 10 van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg regio Eindhoven

is inzake de klacht 2023/023 van:

de heer XXXX, geboren op XXXX, ten tijde van de klacht verblijvend op de afdeling HIC-behandeling, onderdeel van Novadic-Kentron, tot het navolgende oordeel gekomen.

1. De procedure

De klachtencommissie ontving op 13 maart 2023 een klaagschrift, eveneens gedateerd op 13 maart 2023, van de heer XXXX, hierna te noemen klager.

De klacht richt zich volgens het klaagschrift tegen de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen in de vorm van het beperken van zijn recht op bewegingsvrijheid.

Klager heeft zich laten bijstaan door mevrouw XXXX, patiëntenvertrouwenspersoon.

De klachtencommissie ontving op 21 maart 2023 een verweerschrift, gedateerd op 16 maart 2023, van mevrouw XXXX, psychiater, hierna te noemen verweerster.

De mondelinge behandeling van de klacht vond plaats op 6 april 2023. Klager, zijn mentor mevrouw XXXX, de patiëntenvertrouwenspersoon, verweerster en de leden van de klachtencommissie waren aanwezig en hebben deelgenomen aan de behandeling van de klacht.

2. Inhoud van de klacht

De klacht richt zich op:

- de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen in de vorm van het beperken van zijn recht op bewegingsvrijheid.

3. De feiten

De Rechtbank Oost-Brabant heeft op 7 oktober 2022 een machtiging tot het verlenen van verplichte zorg verleend ten aanzien van klager. Deze machtiging geldt tot en met 7 oktober 2023. Klager is opgenomen op de afdeling HIC-behandeling, onderdeel van Novadic-Kentron.

Op 14 maart 2023 heeft de zorgverantwoordelijke besloten om klager verplichte zorg te verlenen in de vorm van het beperken van zijn recht op bewegingsvrijheid.

De zorgverantwoordelijke heeft op 14 maart 2023 aan klager een brief gezonden waarin zij laat weten dat zij op 14 maart 2023 heeft besloten om klager verplichte zorg te verlenen, wat de motivering is van deze beslissing en hoe de beslissing is voorbereid.

De geneesheer-directeur heeft per brief van 14 maart 2023 aan klager laten weten dat de zorgverantwoordelijke heeft besloten om hem verplichte zorg te verlenen op basis van de voor klager geldende zorgmachtiging. In de brief wordt klager gewezen op zijn recht om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie en op de mogelijkheid om zich voor advies en bijstand te laten bijstaan door de patiëntenvertrouwenspersoon. Familieleden, en voor de continuïteit van zorg essentiële naasten, kunnen voor advies en bijstand contact opnemen met de onafhankelijke familievertrouwenspersoon.

4. Standpunt van klager

Klager geeft aan dat hij al ruim een maand op de afdeling HIC-behandeling bij Novadic-Kentron verblijft. Tijdens zijn opname moet hij in de twee achterste kamers op de gang blijven. Deze

kamers zijn erg klein: vier bij vier meter. Tussen de kamers is een deur naar de afdeling, maar daar mag klager niet doorheen. Als klager iets wil, moet hij bellen naar de begeleiding.

Klager zit volledig afgezonderd van de groep en heeft alleen contact met de begeleiding. Hij mag vanaf 13 maart 2023 één keer per dag 30 minuten naar buiten met twee begeleiders. Daarvoor mocht hij één keer per dag naar het atrium om daar te pingpongen met de begeleiding. Klager vindt het mensonterend om iemand zo op te sluiten en af te zonderen. Hij wil van zijn kamer af kunnen en de groep op kunnen wanneer hij dat wil.

De patiëntenvertrouwenspersoon heeft tijdens de mondelinge behandeling van de klacht aangegeven dat klager onder andere op 6 en 7 februari heeft gezegd dat hij genoeg heeft van het verblijf op de kleine kamertjes. Klager wil wel behandeling, maar wil niet zo opgesloten zijn.

Op 13 maart 2023 heeft klager onderhavige klacht ingediend. Door verweerster is daardoor op 14 maart 2023 een 8.9 formulier uitgereikt waarin staat dat aan klager verplichte zorg wordt toegepast in de vorm van het beperken van zijn bewegingsvrijheid. Volgens de patiëntenvertrouwenspersoon gaat het niet enkel om beperken van de bewegingsvrijheid van klager, maar ook over de inname van zijn muziek-box, het uitoefenen van toezicht (wat overigens niet is opgenomen in de zorgmachtiging van klager), het verrichten van onderzoek aan kleding en lichaam, het verrichten van onderzoek van de kamer van klager en opname in een accommodatie. Dit zou volgens haar allemaal in het 8.9 formulier moeten staan.

In het formulier is tevens aangegeven dat klager wilsonbekwaam zou zijn. Hier is klager het niet mee eens. Ook is hij het er niet mee eens dat in het formulier wordt aangegeven dat hij fysiek agressief kan zijn. Klager geeft aan dat hij één keer fysiek agressief geweest is jegens begeleiding, maar dat hij verder nooit fysiek agressief is naar anderen. Dat hij zijn agressie niet uit op anderen, staat ook in het verslag van het Centrum voor Consultatie en Expertise.

Klager verzoekt de klachtencommissie om zijn klacht, gelet op bovenstaande, gegrond te verklaren.

5. Standpunt van verweerster

Verweerster geeft aan dat klager verblijft op twee kamers waarbij hij individuele begeleiding krijgt vanuit Effectzorg. Klager heeft enkel groepsmomenten onder begeleiding. Deze groepsmomenten worden samen met begeleide verlofmomenten buiten de kliniek stapsgewijs opgebouwd. De stappen zijn opgenomen in een autonomieplan. Dit plan is tot stand gekomen in overleg met onder andere het Centrum voor Consultatie en Expertise en de mentor van klager.

Verweerster geeft aan dat klager sinds zijn terugkeer vanuit de time-out opname bij de afdeling BIZ, onderdeel van GGzE, vrijwillig heeft meegewerkt aan het plan. Klager heeft in alle gesprekken aangegeven mee te willen werken. Er is destijds dus geen verplichte zorg gestart, omdat er geen sprake was van verzet.

Toen klager onderhavige klacht indiende op 13 maart 2023, was het bij verweerster pas bekend dat klager verzet toonde tegen de beperking van zijn bewegingsvrijheid. Naar aanleiding van deze klacht heeft verweerster een gesprek gehad met klager. Tijdens dit gesprek heeft klager uitleg gekregen over het opstarten van verplichte zorg, waarna per 14 maart 2023 gestart is met het toepassen van verplichte zorg. Klager werd wilsonbekwaam geacht, gelet op zijn beperkingen in het sociaal emotioneel functioneren. Klager heeft geen inzicht in zijn beperkingen en kan de gevolgen van zijn gedrag niet overzien.

In het 8.9 formulier waarin de verplichte zorg is aangezegd, is alleen het beperken van de bewegingsvrijheid van klager opgenomen. Jegens het toepassen van de overige vormen van verplichte zorg die de patiëntenvertrouwenspersoon tijdens de mondelinge behandeling naar voren heeft gebracht, heeft klager geen verzet getoond. Het innemen van de muziek box van klager is conform de huisregels. Dit gebeurt namelijk in de avond, omdat in de huisregels is opgenomen dat er rekening gehouden moet worden met de nachtrust van andere aanwezigen. In het verleden zijn

er bij de begeleiding klachten binnengekomen over de geluidsoverlast die klager 's avonds zou veroorzaken.

Het is bij verweerster bekend dat klager de wens heeft om ongeleid contact te hebben met medecliënten en om zelf te bepalen wanneer hij in de huiskamer verblijft. Echter, in het verleden heeft dit geleid tot middelengebruik samen met medecliënten, fysieke agressie en seksueel grensoverschrijdend gedrag richting medecliënten en tot een verblijf in een separeerruimte. Daarnaast is het ongestructureerd op de groep zijn voor klager een risicofactor voor een terugval.

Verweerster geeft aan dat het autonomieplan reeds winst heeft gebracht: de stappen zijn duidelijk waardoor klager weet wat er van hem verwacht wordt en wat de eventuele consequenties zijn. Sinds de start van het autonomieplan zien zijn behandelaars en begeleiders, en ook zijn mentor, dat het beter gaat met klager.

Verweerster verzoekt de klachtencommissie om de klacht, gelet op bovenstaande, ongegrond te verklaren.

6. Bevoegdheid van de klachtencommissie

De klachtencommissie heeft vastgesteld dat voor het verlenen van verplichte zorg aan klager een zorgmachtiging is verleend op 7 oktober 2022, geldend tot en met 7 oktober 2023. In de zorgmachtiging zoals die aan klager is verleend, is opgenomen dat aan klager onder meer als verplichte zorg kan worden verleend: het beperken van bewegingsvrijheid.

Klager klaagt over de beslissing op grond van artikel 8:9 Wvvgz om hem verplichte zorg te verlenen in de vorm van het beperken van zijn recht op bewegingsvrijheid.

Op grond van artikel 10:3 onder f van de Wvvgz kan klager over een beslissing over de uitvoering van verplichte zorg een klacht indienen bij de klachtencommissie.

De klachtencommissie is bevoegd om de klachten van klager te beoordelen.

7. De beoordeling van de klachten

De klachtencommissie overweegt dat het zelfbeschikkingsrecht het uitgangspunt is binnen het gezondheidsrecht. Iedere patiënt mag in beginsel zelf bepalen of hij een (be)handeling wel of niet wil ondergaan. Uitzonderingen op dit zelfbeschikkingsrecht zijn mogelijk, maar moeten bij wet geregeld zijn. Klager verbleef in de zorginstelling, dan wel is aldaar in behandeling op grond van een zorgmachtiging, afgegeven bij beschikking van de Rechtbank Oost-Brabant op 7 oktober 2023. Op het voornemen om verplichte zorg toe te passen is de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (hierna: Wvvgz) van toepassing. Omdat verplichte zorg een ingrijpende inbreuk is op het zelfbeschikkingsrecht en de lichamelijke integriteit van een patiënt, dienen zowel procedurele als inhoudelijke waarborgen in acht te worden genomen alvorens te kunnen overgaan tot het verlenen van verplichte zorg, in casu het beperken van het recht op bewegingsvrijheid.

Ten aanzien van de procedurele vereisten om verplichte zorg te kunnen verlenen:

Volgens artikel 2:1 en 3:3 van de Wvvgz kan verplichte zorg worden verleend indien

1. het gedrag van een persoon als gevolg van zijn psychische stoornis tot ernstig nadeel leidt;
en
2. er geen mogelijkheden voor zorg op basis van vrijwilligheid zijn.

De klachtencommissie is van mening dat op grond van de overgelegde stukken en op grond van hetgeen verweerster bij de mondelinge behandeling van de klacht naar voren heeft gebracht, voldoende blijkt dat het gedrag van klager als gevolg van zijn psychische stoornis tot ernstig nadeel leidt en dat er geen mogelijkheden zijn voor zorg op basis van vrijwilligheid. Daarmee is voldaan aan het bepaalde in artikel 2:1 en 3:3 van de Wvvgz.

De procedurele vereisten om verplichte zorg te kunnen verlenen zijn als volgt vastgelegd in artikel 8:9 Wvvgz:

- de beslissing om over te gaan tot verplichte zorg is op schrift gesteld door de zorgverantwoordelijke en voorzien is van een motivering;
- de beslissing om over te gaan tot verplichte zorg is pas genomen nadat de zorgverantwoordelijke:
 - o zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene;
 - o met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd; en
 - o voor zover de zorgverantwoordelijke geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer-directeur.
- de geneesheer-directeur is op de hoogte gesteld van de beslissing en hij heeft een afschrift van de beslissing aan betrokkene, de vertegenwoordiger en de advocaat verstrekt en hen schriftelijk in kennis gesteld van de klachtwaardigheid van de beslissing en van de mogelijkheid van advies en bijstand door de patiëntenvertrouwenspersoon; en
- de zorgverantwoordelijke heeft schriftelijk in het dossier vastgelegd of betrokkene tot een redelijke waardering van zijn/haar belangen in staat is en er sprake is van een van de gevaren of risico's als vermeld in artikel 8:9 lid 4 onder b Wvvgz.

Door klager is bij de mondelinge behandeling van de klacht naar voren gebracht dat op 14 maart 2023 een 8.9 formulier is uitgereikt waarin staat dat aan klager verplichte zorg wordt toegepast in de vorm van het beperken van zijn bewegingsvrijheid. Volgens klager gaat het niet alleen het om beperken van de bewegingsvrijheid van klager, maar ook over de inname van zijn muziek-box, het uitoefenen van toezicht, het verrichten van onderzoek aan kleding en lichaam, het verrichten van onderzoek van de kamer van klager en opname in een accommodatie. Dit zou volgens klager allemaal in het 8.9 formulier hebben moeten staan.

De klachtencommissie wil hierover opmerken dat klager weliswaar stelt, maar niet aannemelijk heeft kunnen maken of en wanneer deze interventies hebben plaatsgevonden, en ook niet dat klager zich tegen deze interventies heeft verzet. Verder wil de klachtencommissie opmerken dat een uitbreiding van een klacht die zo wezenlijk is als de uitbreiding die klager nu aanbrengt, op een zodanig tijdstip naar voren gebracht moet worden dat het voor een verweerder nog mogelijk is om hierover een standpunt te formuleren en dat ter kennis van de klachtencommissie te brengen. De klachtencommissie zal de uitbreiding van de klacht niet bij haar beoordeling van de klacht betrekken.

Klager heeft ook gesteld dat uit de rapportages blijkt dat klager zich al vóór 14 maart heeft verzet tegen bepaalde interventies, waaronder de beperking in zijn recht op bewegingsvrijheid. Als al besloten moest worden om hem verplichte zorg te verlenen, dan had dat besluit volgens klager eerder moeten worden genomen.

Het klopt dat klager enkele malen te kennen gegeven het niet eens te zijn met bepaalde interventies, maar klager is daar later niet meer op teruggekomen. In de ogen van de klachtencommissie kan daarom niet gesproken worden van duidelijk verzet van klager tegen deze interventies. Dat klager zich verzette tegen de beperking in zijn recht op bewegingsvrijheid bleek op het moment dat hij daar een klacht bij de klachtencommissie indiende. De klachtencommissie is het met verweerder eens dat toen klager op 13 maart 2023 blij gaf van (wilsonbekwaam) verzet tegen de zorg die hem werd verleend, zo spoedig mogelijk daarna een beslissing genomen moest worden om aan klager verplichte zorg te verlenen.

De klachtencommissie meent dat de beslissing om klager verplichte zorg te verlenen op 14 maart 2023 tijdig werd genomen.

Klager heeft ook naar voren gebracht dat de zorgverantwoordelijke hem ten onrechte wilsonbekwaam heeft geacht. Hierover wil de klachtencommissie opmerken dat klager een mentor heeft. Een mentor kan worden aangesteld wanneer een meerderjarige op grond van een bepaalde oorzaak niet ten volle in staat is om zijn eigen niet-vermogensrechtelijke belangen zelfstandig te

behartigen. De belangen waar het in het bijzonder om gaat, liggen vooral op het gebied van de behandeling, verzorging, verpleging en begeleiding. De mentor van klager is aangesteld om juist die belangen van klager te behartigen die in het kader van zijn (verplichte) zorg aan de orde zijn. De klachtencommissie is daarom van oordeel dat de zorgverantwoordelijke bij het nemen van de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen terecht heeft geoordeeld dat klager niet in staat was tot een redelijke waardering van zijn belangen ten aanzien van zijn behandeling, verzorging, verpleging en begeleiding.

Op grond van de dossierstukken waarover de klachtencommissie beschikt, alsmede op grond van hetgeen besproken is tijdens de mondelinge behandeling van de klacht, is de klachtencommissie gebleken dat aan de formele vereisten voor het toepassen van verplichte zorg is voldaan.

Ten aanzien van de inhoudelijke vereisten om verplichte zorg te kunnen verlenen:

Naast de bovengenoemde procedurele vereisten, zijn ook inhoudelijke vereisten in de Wvfgz geformuleerd die in acht moeten worden genomen alvorens over te kunnen gaan tot het verlenen van verplichte zorg. Deze inhoudelijke vereisten zijn dat:

- er voor betrokkene geen minder bezwarende alternatieven met het beoogde effect zijn (subsidiariteit);
- het verlenen van verplichte zorg, gelet op het doel van verplichte zorg evenredig is (proportionaliteit);
- redelijkerwijs te verwachten is dat het verlenen van verplichte zorg effectief is (doelmatigheid); en
- de veiligheid van betrokkene, de veiligheid van de hulpverleners en de veiligheid binnen de accommodatie is geborgd (veiligheid).

De behandeling van klager is in het verleden bij Novadic-Kentron vastgelopen. Klager is onder meer om die reden recent voor een time-out opname overgeplaatst geweest naar GGZ. Novadic-Kentron heeft getracht om klager over te plaatsen naar een behandelvoorziening die beter passend is voor klager dan Novadic-Kentron. Echter, de pogingen om klager naar een andere instelling over te plaatsen hebben geen resultaat gehad, waarbij de complexiteit van de behandeling die voor klager nodig is een belangrijke reden was om klager niet over te nemen. Klager is aangemeld voor een voor hem passende woonvoorziening, maar klager moet ook in staat zijn om daar goed te kunnen functioneren en vooral ook niet terug te vallen in zijn verslaving, met het daarbij behorende gedrag. Klager moet met andere woorden door Novadic-Kentron geschikt gemaakt worden om overgeplaatst te kunnen worden naar deze woonvoorziening. Klager heeft ook te kennen gegeven dat hij naar deze woonvoorziening wil worden overgeplaatst.

Om de impasse waarin de behandeling en begeleiding van klager bij Novadic-Kentron terecht was gekomen te doorbreken, is advies gevraagd bij het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE). Een dergelijk advies kan alleen gevraagd worden in gevallen waarin de behandeling van een patiënt met complexe problematiek dreigt vast te lopen of is vastgelopen. Het inroepen van het CCE is te zien als een ultimatum remedium om de vastgelopen behandeling weer vlot te trekken.

De klachtencommissie heeft kennis genomen van de strekking van het advies van het CCE en heeft daarom kunnen vaststellen dat het zorgplan van klager volledig in lijn is met dat advies. Op basis van het advies van het CCE is een zorgplan uitgewerkt om het mogelijk te maken om klager over te plaatsen naar een woonvoorziening. Bij het maken van het zorgplan voor klager waren naast Novadic-Kentron onder andere ook het CCE en Effectzorg, dat belast is met de begeleiding van klager, betrokken. Onderdeel van het zorgplan is dat klager wordt beperkt in zijn recht op bewegingsvrijheid. Naar mate klager stappen maakt in zijn behandeling kan deze beperking worden verminderd, zodat hij uiteindelijk zover is dat hij kan worden overgeplaatst naar een woonvoorziening. Klager heeft aanvankelijk ook ingestemd met het zorgplan.

Het is de klachtencommissie duidelijk dat het volgen van het zorgplan klager zwaar valt. De beperking van klager in zijn bewegingsvrijheid is in de eerste fase van de uitvoering van het zorgplan groot. Door verweerster is duidelijk gemaakt dat, als een versoepeling van de beperking in het recht op bewegingsvrijheid van klager wordt doorgevoerd, klager hoogst waarschijnlijk in het

gedrag terugvalt dat de oorzaak was van het ontstaan van de eerder genoemde impasse in de behandeling van klager. De klachtencommissie acht dit risico te groot. Een terugval van klager zal tot gevolg hebben dat de mogelijke overplaatsing van klager naar een woonvoorziening veel later of wellicht niet zal doorgaan. Ook de klachtencommissie ziet niet hoe in deze fase van de uitvoering van het zorgplan al een versoepeling van de beperking van het recht op bewegingsvrijheid kan plaatsvinden. Dit overziende komt de klachtencommissie tot het oordeel dat bij het nemen van de beslissing om klager verplichte zorg te verlenen voldaan is aan de beginselen van doelmatigheid, subsidiariteit, proportionaliteit en doelmatigheid.

De klachtencommissie acht de klacht van klager ongegrond.

8. Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht over:

- de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen in de vorm van het beperken van zijn recht op bewegingsvrijheid: **ONGEGROND**.

Deze beslissing werd genomen te Eindhoven op 6 april 2023 door de klachtencommissie, bestaande uit de heer mr. XXXX, voorzitter, en de leden de heer XXXX, psychiater, en de heer XXXX, in tegenwoordigheid van mevrouw XXXX, secretaris.